

Springtime in Romania

Sărbătorile lunii martie la români

Subiecte de interes

- Sărbătorile lunii martie în credința populară românească
- Lăzărelul și Lăzărița
- Tradiții se Lăzărel și Lăzărița
- Zilele Șarpelui
- Blagoveștenia, sau Ziua Cucului
- Anul Nou agricol – Anul Nou Viticol
- Târcolitul viilor
- Trif nebunul
- Folclorul românesc, tezaur inestimabil

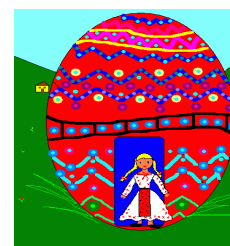
În cultura populară, obiceiurile formează un capitol important, deoarece întreaga viață a țaranului, munca lui din timpul anului, relațiile cu semenii și cu întruhipările mitologice erau întretesute cu tradițiile.

Mărțișor este denumirea populară a lunii Martie, luna echinocțiului de primăvară și începutului Anului Nou Agrar. **Obiceiul Mărțișorului** este o secvență a unui scenariu ritual de înnoire a timpului, în zilele Dochiei, divinitate agrară, care moare și renaște simbolic la nouă martie, ziua echinocțiului de primăvară. Mărțișorul este, în tradiția populară, o frânghie formată din zilele săptămânii și lunile anului, adunate și răsucite într-un șnur bicolor, simbolizând iarna și vara și făcută cadou la 1 Martie.

Ziua de **9 martie**, este **Ziua Mucenicilor** în calendarul popular, numită și **Moșii de Mărțișor**,

Sfințișorii, Cap de Primăvară, Sâmbra plugului. Mucenicii (Măcinicii) se numesc și spiritele strămoșilor, în numele cărora se dă de pomană la biserică sau cimitir. În această zi se aprind focuri rituale, ca simbol al purificării și renașterii. De 9 martie copiii și tinerii bat pământul cu bețe, pentru a scoate căldura și a alunga frigul. Ceremonialul era menit să stimuleze norocul și sănătatea oamenilor, pe tot timpul anului. Se crede că forma mucenicilor din aluat, ar fi inspirată de bețele acestui ritual. Tot acum se scot și stupii din adăposturi, se curăță și se recoltează mierea rămasă peste iarnă, care este folosită mai apoi pentru leacuri. În unele zone mucenicii apicultorilor au formă de albine, ca să aibă stupii miere multă.

17 martie este **Ziua lui Moș Alexă**. Legenda spune că Alexie, din curiozitate, a deschis cutia (similară cu cea a Pandorei), dată

de Dumnezeu ca s-o arunce în mare, în care a închis toate găngăniile și jivinele. Cum s-au văzut libere, insectele și vietățile s-au răspândit pe tot pământul, prin aer și prin ape. Acestea ar fi câteva din fermecătoarele obiceiuri legate de venirea primăverii și noului an agrar.

Lăzărelul și Lăzărița

Lăzărelul are doua aspecte: dansul ritual executat de copii în Sâmbăta Floriilor, precum și ceremonialul executat de un grup feminin, în genul colindelor, dedicat zeului vegetației Lazăr (Lăzărica/Lăzărița), referindu-se la moartea și renașterea lui anuală, odată cu venirea primăverii.

Se crede că rădăcinile acestei tradiții ar fi ceremonialurile dedicate zeilor vegetației – Dionysos, Adonis, Afrodita, Attis, Osiris (I. Ghinoiu).

După legendele populare, Lazăr a fost frate cu Cucul. Cucul s-a rătăcit de Lazăr și se striga unul pe altul. Se spune că cine nu serbează ziua lui Lazăr se umple de pistrui.

În Moldova și Bucovina, același ceremonial, executat tot de un grup de femei, se desfășoară sub forma unei nunți, în care **Lăzărița** – personajul principal, este îmbrăcată în mireasă, cu cununa de flori pe cap și dansează în interiorul cercului de „Surate”, care povestesc cântând – ca o colinda, legenda lui Lazăr, în care se relatează moartea lui Lazăr, găsirea lui, ducerea acasă, spălarea cu lapte, aruncarea laptelui sub nuci și renașterea lui sub forma de flori și vegetație – moment semnat cu bucuria „suratelor” care transformă tânguieră într-o horă veselă.

Tot acum, de Florii, (data diferă în funcție de așezarea geografică, poate fi și la Buna Vestire sau Joimari – Joia Mare) are loc așa zisa **Nuntă a Urzicilor** – cand înfloresc urzicile și nu mai sunt comestibile.

Tradiții și superstitii de Lăzărel sau Lăzăriță

În Banat și Transilvania, în zâmbăta Floriilor, fetele mari puneau o cămașă curată, împreună cu o oglindă, sub un păr altoit, unde rămâneau până a doua zi la răsăritul soarelui.

Oglinda era apoi folosită la farmecele de dragoste și sănătate.

La miezul nopții spre duminica Floriilor, fetele fierbeau în apă, salcie cu busuioc și canafii prapurilor folosiți la înmormantarea unei fete mari, apoi se spălau cu ea pe cap, ca să aibă părul frumos și strălucitor și să fie plăcute de flacăi, ca busuiocul.

Apa se arunca la rădăcina unui păr și se spunea: "Cât de frumos e părul înflorit, așa de frumoasă sa fiu și eu; cum se uită oamenii la un păr înflorit, așa să se uite și la mine".

O altă credință spune că așa cum va fi ziua de Florii, așa va fi și ziua de Paști.

Femeile și fetele pun dimineața pe trandafiri sau măcieși mărțișorul purtat la gât. Dacă se prinde rouă de el, fetele vor avea un an plin de noroc.

Cu o săptămâna înainte de Florii nu se plantează pomi și nu se seamană, deoarece ar face numai flori, nu și fructe.

Dacă pana la Florii cântă broaștele, are sa fie vara frumoasă. În toate casele se coc atâtea pâini de grau câți membrii are familia, dar pâinile nu sunt de-o formă și marime, variază conform vârstei membrilor din familie. Aceste pâini se împletesc, iar ca ornament se înfrumusețează cu cununi, cruci ori alte figuri. De asemenea, Floriile constituie sărbătoarea onomastică a tuturor acelor care au nume de flori

Zilele șarpelui

În cultura populară, obiceiurile formează un capitol important, deoarece întreaga viață a țaranului, munca lui din timpul anului, relațiile cu semenii și cu întruchipările mitologice erau întrefesute cu tradițiile.

În martie, țaranul român sărbătorește și **Zilele Șarpelui**, care iese din pământ în preajma echinocțiului de primăvară și intră în adăpostul pământului la Ziua Crucii (14 septembrie), la echinocțiul de toamnă.

Se considera că șarpele împarte anul calendaristic în două jumătăți: iarnă - vară, lumină - întuneric, fertilitate - sterilitate, viață - moarte.

De aceea, nu era omorât în aceste zile, nu i se rostea numele, iar oamenii vorbeau cu respect numindu-l: Cel ce se târăște, Curea, și Domn.

În Zilele Șarpelui, oamenii nu se atingeau unelte ce semănau șarpelui, pentru ca să se întâlnească cu acesta și să nu fie mușcați.

Ba mai mult, oamenii trebuiau să ocolească de trei ori casele și acareturile afumându-le cu tămâie sau busuioc, pentru ca șerpii și dăunătorii să nu se apropie de casă, sau cu un clopoțel, ridicând astfel o barieră mistică în calea acestora.

Blagoveștenia sau Ziua Cucului

*„...Foaie verde de pelin,
Ce-mi ești cucule hain,
Ce cânti vara jumătate
Și-apoi zbori în altă parte...”*

În Calendarul popular, ziua de Buna Vestire poartă denumirea de **Blagoveștenie** sau **Ziua Cucului**. Cucul este foarte iubit, dar și temut datorită superstițiilor legate de el.

Deoarece începe să cânte la Buna Vestire, se spune că el „dezleagă” limba tuturor păsărilor, și, prin analogie, mai este numit și Blagoveștnicul.

Primul cântat al cucului este legat de echinocțiul de primăvară, iar ultimul cântat, de solstițiul de vară, ce mai poartă printre altele și denumirea de Amuțitul cucului.

În credința românilor, cucul este o pasăre care are mari legături cu lumea de dincolo, deci și cu soarta omului. Este pasărea cea mai prezentă în lirica populară de dragoste, el este confidentul îndrăgostiților - fericiți sau nefericiți, este cel căruia i se încredințează mesajul ce trebuie trimis iubitei, este cel de la care se așteaptă un sfat.

Sosirea cucului trebuie serbată în colectiv de tot satul.

Rămurelele pe care a stat cucul sunt bune pentru farmece de dragoste, pentru purtat în sân ca purtătoare de noroc sau de pus în scaldătoarea fetelor, pentru a fi iubite și să aibă glas frumos.

Anul Nou agricol– Anul Nou viticol

Încă din moși-strămoși poporul român a considerat cultivarea viței de vie ca pe un act sacral. În calendarul popular prima zi a lunii februarie corespunde cu Anul Nou Agricol, de fapt începutul unui nou sezon de lucru pentru cei care cultivă via.

Legende spun că prima plantă sădită de către Noe, pe pământul uscat de ape, ar fi fost vița de vie. Dar pentru că primii struguri erau acri, el a

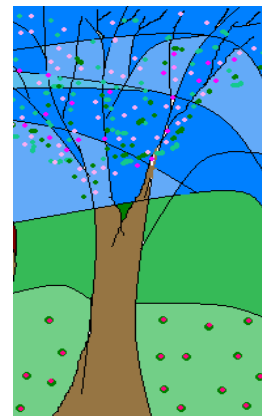
jertfit patru animale: un miel, un leu, o maimuță și un porc, care au îndulcit bobul de strugure dar au și imprimat caracterul lor vinului.

O legendă din Moldova, aproape identică spune că atunci când Noe a dorit să sădească vița de vie, Diavolul a cerut voie să-l ajute. El a adus aceleași animale, pe care le-a sacrificat și cu sângele lor a udat planta sădită. Puterea lor s-a transferat

viței de vie, astfel vinul are calitatea de a-l schimba pe om, după măsura și numărul paharelor. Întâi îl face blând ca un miel, apoi curajos ca un leu, penibil și caraghios ca o maimuță și în final îl transformă în porc.

Legende românești asociază vița de vie și cu sângele curs din rana lui Isus, răstignit pe cruce.

Nu sunt uitate nici practicile vechi, magice: lângă bucucul de viță de vie se pun ofrande, ca să alunge duhurile rele.

Târcolitul viilor

Târcolitul viilor este un scenariu mitic ritual executat în scopul fertilității viței de vie, la 2 februarie - stăvechiul început al Anului Nou Viticol.

Așa precum toate ritualurile cu caracter mistico- religios, cel care îl îndeplinește trebuie să fie și de data asta “curat” sufletește și trupește.

Așadar, capul familiei, în zorii zilei merge la vie, cu un cosor, o sticlă sau o ploscă cu ultimul vin, funingine de pe vatra casei amestecată cu untură. Ajuns la vie îndeplinește următorul ritual de fertilitate pentru noul an: înconjoară de trei ori o viță, apoi, oprindu-se în colțul viei, taie un vlăstar din viță și unge tăietura cu funinginea și grăsimea adusă, toarnă vin peste viță și bea și el puțin vin.

Lăstarele tăiate se pun cruciș pe piept și rotunjite în formă de cunună pe căciuli, apoi, după ce-și beau sticla de vin până la ultimul strop, podgoreni le plantează în grădină pentru a deveni “norocul viței”.

În ultimul timp, interesul oamenilor s-a îndreptat spre obiceiurile folclorice, datorită încărcăturii valorice ale acestora, a semnificațiilor profunde asupra omului în relațiile cu natura și lumea înconjurătoare.

Trif Nebunul

Trif Nebunul este un personaj al mitologiei române, născut în credința populară din „contopirea cultului sfântului creștin Trifon (serbat la 1 februarie și al unei divinități autohtone a naturii”.(Ivan Evseev – Dicționar de magie, demonologie și mitologie românească).

Trif-Nebunul, sau **Trifonul viermilor și al lăcustelor**, este în credința populară patronul tuturor dăunătorilor care distrug pomii fructiferi și viile. În Muscel ziua lui Trif mai poartă denumirea de **Viermăritul** și se serbează „pentru ca viermii și lăcustele să nu strice semănăturile” (*T. Pamfilie – Agricultura*). Unii români îi atribuie rolul de păstor al lupilor și îl serbează pentru ca lupii să nu le mănânce vitele. Pentru viticultorii serbarea zilei lui Trif-Nebunul este un adevărat ritual, denumit: **Arezanul viilor**. Proprietarii viilor, în sănii sau căruțe, cu caii, cingătorile, pieptarele și frunțile împodobite cu coarde de viță de vie, strânse special încă de la culesul strugurilor, plecau din sat strigând ”hai să mergem la Gurbanu”. Ajunși fiecare în via lui, dezgropau sticla cu vinul ultimei recolte, apoi mergeau la petrecerea colectivă care avea loc pe o culme, unde se aprindea focul tradițional în care se puneau coardele uscate de vie, se bea, se mânca, se cânta, se juca, se sărea peste focul stropit cu vin. Coardele arse și vinul aruncat în foc, erau jertfa oferită pentru ca via să fie în noul an rodnică. De fapt sunt simbolul arderii vechiului an viticol și renașterii anului nou.

Liceul Teoretic "Vasile Alecsandri" Iasi - ROMANIA
Str. C. Negri nr. 50, 700071
Tel. 0040332/418760 (secretariat);
Tel. 0040232/218241 (director);
Fax. 0040232/218240;
E-mail: vasile_alecsandri_iasi@yahoo.com
http://www.lvais.ro

Parlamentul European

ȘCOALĂ-AMBASADOR

„În școala noastră, fiecare elev este important”

Folclorul românesc, tezaur inestimabil

Termenul de folclor este propus în anul 1446 de către arheologul englez Wiliam Toms, cu sensul de culegere de materiale ce se iau din popor. Vine de la cuvintele *folk* (popor) și *lore* (înțelepciune). Folclorul reprezintă totalitatea realităților folclorice cu trăsături și forme creată sau asimilată de un popor, atât în mediu rural cât și în cel urban, care se transmite pe cale orală într-un anumit spațiu geografic fără a se ști cu exactitate autorul.

Prima atestare la noi în țară a termenului îi aparține lui Bogdan Petriceicu Hașdeu. Din punct de vedere a ariei pe care o cuprinde (datini, muzică, literatură și dans), se poate spune că poporul român are un tezaur transmis pe cale orală de sute de ani, păstrat în formă originală.

Toate acestea sunt în strânsă relație cu viața țaranului român, de la naștere și până la moarte. Folclorul este prezent în sculptura populară, țesături, cusături, ceramică, zicători, strigături, ghicitori, poezii, basme, legende și desigur și în muzică.

Temele și motivele cele mai des întâlnite în folclorul românesc sunt:

Comunitatea om-natură cu privire la transhumanță, testament, alegoria viață-moarte.

Jertfa pentru creație cu motivul zidului părăsit, al surprării acestuia și al viselor.

Tema iubirii cu motivul adorației, jelui, mândriei, blestemului (întâlnit mai ales în doine).

Lupta dintre bine și rău, cu învingerea binelui asupra răului, întâlnită mai ales în basmele și poveștile populare.

Dorul, un cuvânt magic, unic în întreaga lume, un sentiment complex ce cuprinde la un loc iubirea, durerea, jalea și speranța.

Jalea este exprimată mai ales în cântecele populare și este un cuvânt intraductibil în alte limbi, exact ca și dorul.

Înstrăinarea, cu motivul dezrădăcinării de pe meleagurile natale.

Casă, mai precis „*acasă*”, cuvânt de asemenea specific românesc care nu înseamnă neapărat casa în care locuiesc, ci o stare de bine spiritual, de asemenea unică în lume.

Ireversibilitatea timpului este o temă filozofică a mitologiei românești ilustrată atât în doine și balade populare, cât și în basme. Acest motiv a fost preluat și în basmul cult (Tinerețe fără bătrânețe și viață fără de moarte), cât și de marii poeți ai neamului.

